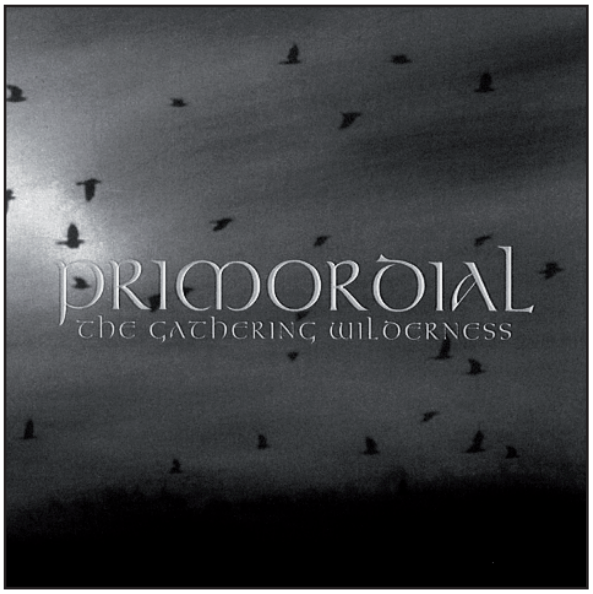
Primordial
THE GATHERING WILDERNESS
Audio cd, 59 perc (Metal Blade, 2005)

Bizonyos megközelítésben a 20. század második felének egyik meghatározó zenei irányzatát, a *heavy metal*t úgy is lehet értelmezni, mint ama harci szellem jelenkornak megfelelő adaptációját, amelyet régebbi korok férfijai adekvátabb formákban tudtak megélni, de miután a demokrácia csaknem mindent száműzött az ember világából, ami természetes, normális és hagyományos, így hát a *ksatrija* minőségnek szükségképpen kerülőutakon kellett megnyilvánítania magát, tekintve, hogy harcosi kvalitásokkal, benső minőséggel rendelkező férfiak 1945 után is születtek/születnek. Nyilvánvalóan jól kell érteni mindezt, a megfelelő áttételekkel, értelmezésekkel kell hozzá közelíteni. Magának a műfajnak a mibenléte hosszabb elemzést igényelne, lévén komplex jelenségről szó, néhány jellemző pontjára azonban érdemes rámutatni egy konkrét kiadványon keresztül.

A *metal* világában, ha nem is kizárólagos értelemben, de markánsan kirajzolódnak olyan határvonalak, amelyek mentén az egyes alműfajok és az azokat kedvelő emberek világnézeti/politikai hovatartozása elválasztható egymástól. Ennek megfelelően léteznek olyan stílusok, melyeken belül meghatározó mértékben találunk baloldali beállítottságú egyéneket, míg másokban lényegesen nagyobb arányban képviseltetik magukat a jobboldal szimpatizánsai. Természetesen a nagy többség esetében elmosódott, körvonalazatlan, kialakulatlan, szervetlen ez a „jobboldaliság". Sokszor inkább zsigeri, mintegy spontán módon feltámadó jobboldali érdeklődésnek lehetne nevezni, az esetek többségében nagyon távol egy részleteiben is koherens orientációtól, ám bizonyos szempontból pozitívnak is tekinthető e szemlélet belülről fakadó, nem feltétlenül kívülről sugallt megjelenése.

Ha konkretizáljuk, mely műfajokban jelenik meg egyfajta, legalább részben jobboldalinak nevezhető irányulás, azt láthatjuk, hogy azokban a *metal*-stílusokban, amelyek sokszor népzenei elemeket építenek a zenébe, s szövegeikben a múlthoz, hazájuk hagyományaihoz és a történelemhez fordulnak inspirációért. Hogy milyen cizelláltan és minőségben vegyül e két felettébb eltérő zenei világ, az zenekaronként nagy mértékben eltér, ebből következően a tárgyalt téma színvonala hatalmas különbségeket mutat.

Az úgynevezett *„folk"* vagy *„pagan" metal* zenekarok jelentős része különböző akusztikus népi hangszereket alkalmaz, hogy mondanivalóját ekképpen is közelebb vigye a szövegekben megjelenő tematikumokhoz. Megint mások, s ezek többsége lényegesen komolyabb és zeneileg érettebb produkciókat mutat fel, a *metal*ban legfontosabb hangszer, vagyis a gitár témái közé szövik a „népies" és megfelelő miliőt megteremteni kívánó dallamokat. Az 1987 óta működő ír származású Primordial az utóbbiak csoportját erősíti.

A zenekar mottója kezdetektől fogva a *„tragédia és erő”*, és e kettős minőségben annyira ír, amennyire az csak lehetséges. A régi kelta népdalokon kívül valószínűleg nem volt még zenei megnyilatkozás azon a zord, de gyönyörű vidéken, amely tisztábban ki tudta volna fejezni az ír néplélek legbenső magvát, meganynyi szenvedését, megpróbáltatását. Az öttagú Primordial rendkívüli művészi megjelenítő képességgel tolmácsolja az ír nép vérrel írt történetét a hallgató felé. A korai tanulóévek után az 1995-ben megjelent első album *(Imrama)* és a néhány évenként következő kiadványok töretlen fejlődést mutattak. Az első csúcspontot a 2005 februárjában megjelent *The Gathering Wilderness* jelentette, amely az ötödik a teljes lemezek sorában.

Ezen az albumon a korábbinál is érzékletesebben jelent meg a fentebb említett kettős karakterisztikum, s azokon belül a „tragédia” aspektusra esett a nagyobb hangsúly. Ez a zenekar legkomorabb, leginkább befeléforduló műve, mely a vidámságot nyomokban sem ismerő korábbi lemezek fényében is feltűnő. Az egyórás zeneanyag minden elemében masszív, és e masszivitás az első hangtól az utolsóig jellemzi. Ennek ellenére nem nevezhető egydimenziósnak, csak éppen minden szerzemény súlyos mondanivalónak rendeltetett alá.

A 'Növekvő vadon' mint lemezcím, az azzal párhuzamban álló, felettébb kifejező szürke borító a fekete madarakkal, tökéletes analógiát mutat a kor általános értékválságával, szellemi erodálódásával, ám a kép a zenével és a szövegekkel válik teljessé. Sok lemez áttanulmányozása után csaknem bizonyos, hogy a *metal* műfajban talán nincs még egy kiadvány, amely közelebb állna ahhoz, amit tradicionális szellemiségnek hívunk. És nem csupán az egyébként nagyon jó szövegek miatt, hanem a zene általános atmoszférája okán.

Természetesen a tradicionális szellemiség morzsáinak megjelenését szintén a fenti megszorításokkal és megfelelő értelmezéssel szükséges kezelni, ahogy minden vonatkozó jelenkori művészeti alkotás kapcsán így kell eljárni. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy a modern kor eszközeinek segítségével is felmutathat időfeletti értékeket egy olyan alkotó/zenész, akiben feltámadt valami archaikus, és aki rendelkezik azokkal a kvalitásokkal, melyek ezen értékek felszínre hozásához, tolmácsolásához kívánatosak. Lényeges, hogy egy magasabb, akár szellemi szempontból is értékelhető zenemű megszületéséhez nem feltétlenül kell ezeréves hangszereket csatasorba állítani.

A *Gathering Wilderness* olyan, akár egy pillanatra sem szűnő vihar, orkán, amelyből az ember nem tudja, kikerül-e még élve, de közben érzi, hogy valami páratlan dolog történik vele. Miként azt is, hogy e vihar még a pusztítás közepette is szépséges, és hogy ilyenformán elmúlni dicsőség, hiszen, amit a vihar elpusztít, azért amúgy sem kár. Az elemek dühét a gitárok egyszerre szép és energikus, maximális kihasználásával történő, vaskos hang-falat képező szövevényessége, valamint a dob és a basszus egyszerű, nem túlbonyolított ritmusjátékával érik el. Amikor Alan Nemtheanga, a Primordial énekese, az egész *metal*-műfaj egyik legjobb frontembere a „The Golden Spiral” (Az aranyspirál) című dalban azt énekli, hogy *„Hívtam az isteneket, merre vagytok?”*; a „The Song of the Tomb” (A sír dala) tételben pedig: *„Ez a korok alkonya, és ember nem fog megállni”*; továbbá az „End of All Times. Martyrs Fire” (Minden idők vége. Mártírok tüze) első versszakában, hogy: *„Ez minden, ami maradt? Megszegett eskük, árulások / az eladott és megtört kultúrám üres szavai és halott retorikája”*; s mindezek mintegy betetőzéseképpen a „Tragedy's Birth” (A tragédia születése) eposzban, ami az album zenei katarzisa

is egyben: *„Amikor az istenek fiatalok voltak és kisebb volt a teher / nem volt bánat és nem volt félelem / ki vetett árnyat korunkra? / ki bénította meg az ifjúságot és vakította el szemüket?”* – akkor egy krízishelyzet megállapításának lehetünk tanúi, amelyre egy valamennyire embernek tekinthető lénynek képesnek kell lennie. „Megoldást” nem kínál a zenekar vagy az énekes, akinek fájdalom és düh keverékével teljes hangján hallhatjuk e súlyos sorokat, ám ez igazából nem is tisztje a művészetnek, a modern kor művészetének különösen nem.

Az album egyik legfigyelemreméltóbb szerzeménye a „The Coffin Ships”, azaz 'A koporsóhajók', ami nem más, mint *metal*-hangszerelésben előadott gyászdal. A zenekarnak oly mértékű fájdalmat sikerült belevinnie, hogy méltóbb emléket talán nem is állítottak még a milliónyi írnek, akik az éhínség elől törékeny hajókon hagyták el hazájuk partjait, majd pusztultak el a legkülönbözőbb csapások következtében az ismeretlen Amerika, egy jobb(nak vélt) világ felé igyekezve.

Nyilvánvaló, hogy ilyen lemez önmagában nem képes kiutat nyújtani, azt mindenkinek magának kell megtalálnia. Azonban afféle ébresztő szerepét képes lehet betölteni. Ehhez megfelelő alanyok kellenek, akiket fel lehet ébreszteni, akikben van legalább egy pislákoló szikra, melyet olyan tűzvésszé lehet éleszteni, amelynek lefestésében oly erőteljes ez a zenemű. Az ébresztő funkció egyúttal azt is jelenti, hogy e láng ne hunyjon ki, akkor sem, amikor a hangerő alábbhagy, amikor az emberi torokból érkező, gyújtóhangulatú, epikus sorok eldörgése utáni csend beáll. Hanem ez a riadó mintegy állandóvá legyen képes válni, és ebből kiindulva a cselekvés anyagává.

M. P.

ARS NATURÆ

Ökológiai, társadalmi, kulturális folyóirat

II. évfolyam, 3–4. szám (Életharmónia Alapítvány, 2011)

„Új ökológiai folyóirat: Ars Naturæ” című cikkemben e kiadvány 1–2. számát, pontosabban kötetét, az eddigi legjobb magyar nyelvű ökofilozófiai könyvek közé soroltam, a *Természet és szabadság* (Osiris, 2000) és a *Környezet és etika* (L'Harmattan, 2005) mellé, és azt írtam, hogy kíváncsian várom a folytatást: sikerül-e fenntartani a színvonalat és kiegészíteni a már elhangzottakat.

Nos, a 3–4. szám, a második kötet itt van, az elsőnél is vastagabb (457 oldal), ugyanolyan színvonalas és számos új megközelítést tartalmaz. A modern tudományosság lesújtó